

Inventeringslägret i Fredriksberg, 14 – 20 juli 2019

Urban Gunnarsson, Falun

Inventeringslägret började på bästa sätt! Direkt vid ankomsten av förläggningen, vid skidbacken vid Säfsen alpin, möts vi av ett bekant gäng från sydligare nejder som glatt visar oss en ny art för Dalarna, dvärglin, *Radiola linoides*, som de hittat på kanten av en väg strax intill lägenhetshotellet där vi bor. Dvärglin gör verkligen skäl för namnet, knappt fem cm, som högst, sträcker de små blommorna på sig för allt vad de är värda. Detta är också den nya nordligaste utpostlokalen för arten i Sverige (tidigare var i Karlstadtrakten det nordligaste fyndet). Arten är annars mer syd- till sydvästlig i Sverige. Dvärglin är klassad som sårbar (VU) i rödlistan 2015 eftersom den har minskat på många platser i södra Sverige.

Figur 1. Centimeterhøga plantor av dvärglin observerade vid Säfsens lägenhetshotell vid backarna. Foto: Mats Nordhag.

För tredje året i rad har DABS arrangerat ett inventeringsläger. Denna gång ägnar vi uppmärksamheten åt landskapet Dalarnas sydvästligaste

hörn, som delvis också ligger i Värmlands län utanför gränsen för Dalarnas län. Som centralort i området ligger Fredriksberg där vi också hade vår förläggning. Vi inventerade huvudsakligen inventeringsrutor i Ludvika kommun, men även ett antal rutor i angränsande delar av Malung-Sälén, Filipstads och Vansbro kommuner.

I år var vi tjugo deltagare under lägret, vissa var med någon enstaka dag medan de flesta var med under hela lägerveckan 14 till 20 juli. Ekonomiskt bidrag till lägret har givits av Svensk botanisk förening.

Botanister från hela södra Sverige var med, men även ett större gäng från DABS. Vädret under inventeringsveckan växlade från trivsamt dalasommarväder till ett riktigt regnrusk, då man helst höll sig inomhus. Men på det stora hela var det bra inventeraryäder, då de riktigt varma dagarna uteblev och jämfört mot inventeringslägret 2018 var det svalt.

Är man ute och inventerar en hel vecka med kunniga botanister blir det en hel del intressant att notera till Dalafloran. Förutom dvärglin hittades sydbladdra, *Utricularia australis*, som ny art för Dalarna.

Andra intressanta fynd under veckan var fyndet av parkgröe, *Poa chaixii*, som växte runt Tyngsjö gamla skola vid kyrkan, nu kanske en av de få dalalokalerna efter det att den försvunnit från flera av dess tidigare lokaler i Falun. Strandpryl, *Littorella uniflora*, hittades längs Stenälvens strand, norr om Fredriksberg och är därmed hittad i Säfsens socken för första gången. Hässleklocka, *Campanula latifolia*, hittades vid Höksjön i Rämmen socken. Daldocka, *Trollius europeus*, (eller smörboll som är det svenska namnet) hittades på några ställen under inventeringsveckan. Norrlandsfibblor, *Hieracium sect. Foliosum*, hittades på ganska många nya lokaler området, annars har den mest uppfattats som en nordlig art i Dalarna. Strandlumner, *Lycopodiella inundata*, hittades på många platser längs stränder och på myrar. Kåltistel, *Cirsium oleraceum*, återfanns på en av dess få dalalokaler i Strömsdal. Syltåg, *Juncus tenuis*, hittades på två nya lokaler för landskapet Dalarna: Bråtmossen, Rämmen. Kanske visar det på att arten är stadd i spridning just nu och fler fynd av arten är nog att vänta de kommande åren.

I området verkar det vara extra svårt att skilja ut arterna i artgruppen moss-, sump- och ängsnycklar. Även om man tittade på alla möjliga karaktärer så kvarstod frågetecknet bakom flera av fynden. Varför det skulle vara så just i detta område svårt att säga något om.

Man märker att man huserar på ganska höga höjder i denna del av Dalarna. Flera arter uteblev helt, t.ex. skogsklöver, *Trifolium medium*,

och andra arter var ovanliga som exempelvis örnbräken, *Pteridium aquilinum*, som var relativt ovanlig endast med enstaka fynd i rutorna. De plöjda odlingsmarkernas arter, inklusive vanliga ogräsarter, är sällsynta i området då jordbruk idag är ovanligt.

Totalt rapporterades ca 5500 observationer in under inventeringsveckan, vilket är ett rejält tillskott av rapporter för denna del av Dalarna (tidigare var t.ex. ca 1800 rapporter registrerade i Säfsnäs socken). Strax över 600 arter påträffades och därmed fyllde vi på de arter som hittats i Säfsnäs socken med över 200 arter (tidigare var strax över 400 arter funna i Säfsnäs)!

En spännande historia om jättegröe, *Glyceria maxima*, i Gravendal snubblade Karin Martinsson över i samband med inventeringslägret. Ulf Swenson och Lena Stigsdotter hittade jättegröe på en ganska stor fläck i Vattrangi, Gravendal, vilket i sig var lite oväntat. Men ännu mer oväntat var den åldriga artikel som Karin Martinsson, boende i Knivsta, hittade om inplanteringsförsök av jättegröe i just Vattrangi, Gravendal, med plantor från just Vallox-Säby i Knivsta socken. Vallox-Säby var en stor exportör och exporterade miljoner plantor av jättegröe över hela Norden vid slutet av 1800-talet.

Tydligen var det svårt att få jättegröe att etablera sig, men kanske var det så att andra försöket var mer framgångsrikt och nu har den stått där i mer än 120 år!

Några finntorp besökta i området. Runt gårdsmiljöerna står det ofta kvar en hel del träd och andra perenner. Foto: Urban Gunnarsson.

Odlingen af jättegröe i Dalarna. Med anledning af en uppgift i Dalpilen förra sommaren angående en inplantering af den berömda foderväxten jättegröe i Ludvikatrakten, hvilken antogs vara den första i länet, meddelas oss nu, att ett inplanteringsförsök med jättegröe redan på hösten 1891 gjordes vid skogvaktarbostället Vattrangi å Gravendals aktiebolags område i Säfsnäs socken. Som dock detta försök af obekant anledning misslyckades, har ett nytt försök just nu gjorts med jättegröe, som tagits från Vallox Säby i Upland.

Figur 1. Ett tidningsurklipp som Karin Martinsson av en slump hade fotograferat av.

När man befinner sig i dessa trakter är man mitt i centrat av finnmarkerna. För mig var det en riktig ögonöppnare att hitta så mycket spår av finntorp, stugor och spår efter odling i detta annars så skogsdominerade området. Finnbosättningar finns på väldigt många håll, ofta uppe på sydsluttningar med konvexa ängsmarker, så kallade finnmanar. Tyvärr är de gamla torpen i regel i dåligt skick och på alltför många ställen ser man gamla torp i olika grad av förfall.

En botanisk fråga som då uppstår när man är i dessa finnmarker är om det går att spåra någon finsk påverkan på floran? Annars är ju finnklint (ängsklint), *Centaurea phrygia* ssp. *phrygia*, en typisk sådan art, men den är bara sällsynt sedd vid finntorp i sydöstra delen av länet. Svedjeråg (korporuis på finska) är ett annat typiskt finskt tvåårigt sädeslag som odlades under svedjebruket. Under inventeringsveckan hittades dock ingen av dessa arter och inga speciella andra arter kunde hittas i anslutning till finntorpen. Brandlilja verkar dock vara en art som fanns på i princip alla torpen, så om någon art ska utnämnas till en finntorpsindikator i detta område så är det väl kanske den.